

ARBEIDSNOTAT

”Førskolelærerutdanningen var ikke det rette for meg”

Frafall ved førskolelærerutdanningen ved HiNT

Solveig M. Bergstrøm
Anne-Lise Sandnes Voll

”Førskolelærerutdanningen var ikke det rette for meg”

Frafall ved førskolelærerutdanningen ved HiNT

**Solveig M. Bergstrøm
Anne-Lise Sandnes Voll**

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Arbeidsnotat nr 238
ISBN 978-82-7456-642-2
ISSN 1501-6285
Steinkjer 2011

Forord

Høsten 2011 ble det satt søkelys på frafall og gjennomstrømming i førskolelærerutdanningen, avd. lærerutdanning ved Hint. Anne-Lise Sandnes Voll og Solveig M. Bergstrøm undersøkte dette nærmere som en del av et større prosjekt "Ny førskolelærerutdanning 2011-2013".

Hensikten med notatet er å bidra til drøfting av utfordringer og tiltak i forhold til rekruttering, gjennomstrømming og frafall i førskolelærerutdanningen.

Undertegnede vil utarbeide en søknad om FoU midler for å følge opp dette arbeidet.

Takk for god støtte og innspill fra veileder Kitt Lyngsnes, HiNT.

Levanger, 17.11.11

Anne-Lise Sandnes Voll

Solveig M. Bergstrøm

Sammendrag

I dette notatet ønsker vi å sette søkelyset på frafall fra den 3-årige førskolelærerutdanningen ved Hint for kull 2008-2011 og 2010-2013. Dette for å få en bedre forståelse av frafallsproblematikken samt foreslå rekrutteringstiltak og tiltak for å hindre frafall. Sentrale spørsmål i denne sammenheng er årsaker til at førskolelærerstudenter velger å avslutte utdanningen og hva HiNT kan bidra med i forhold til rekruttering og gjennomføring i førskolelærerutdanningen?

Disse spørsmålene blir synliggjort ved å gå nærmere inn på statistikk for høgere utdanning og telefonintervju med et utvalg studenter. Hovedfunnet i denne undersøkelsen er studentenes egne begrunnelser for årsaker til at de valgte å avslutte utdanningen. Samtlige som ble intervjuet svarte at de hadde valgt feil utdanning og at dette ikke hadde noe å gjøre med utdanningens organisering og innhold. Et annet interessant funn var at det ikke var de studentene som hadde lavest inntakspoeng som sluttet.

Dette notatet avsluttes med forslag til tiltak i forhold til rekruttering, gjennomstrømming og frafall i førskolelærerutdanningen.

Innhold

Innhold	3
Bakgrunn	4
Formål.....	5
Framgangsmåte.....	5
Hva sier tallene om studentenes alder, kjønn, inntakspoeng og prioritering ved søknad om opptak? .	6
Oversiktsdata over studenter opptatt 2008.....	7
Oversiktsdata over studenter opptatt 2010.....	7
Oversiktsdata over studenter som har sluttet 2008	8
Oversiktsdata over studenter som sluttet kull 2010.....	9
Oversiktsdata over studenter som fortsetter/fullførte studiet 2008	10
Oversiktsdata over studenter som fortsetter/fullførte studiet 2010	10
Studentenes stemmer	11
Høy poengsum ved opptak og flest menn blant sluttere	12
HiNT – hva så?	12
Veiene videre.....	14
Litteratur.....	15
Figurliste	16

Bakgrunn

I førskolelærerutdanninga ved HiNT settes søkelyset på frafallsproblematikken i utdanningen. Problematikken er felles for profesjonsutdanninger ved de fleste høyskoler og universitet i Norge. Dette gjelder profesjonsstudier som førskolelærerutdanningen kan sammenlignes med som grunnskolelærerutdanning, sykepleieutdanning, bioingeniørutdanning for å nevne noen. Internasjonalt ser det ut til at enkelte land ikke erfarer frafallsproblematikken på samme måte som i Norge, f. eks. allmennlærerutdanningen i Finland (Østrem 2009).

Kunnskapsdepartementet starter en fireårig rekrutteringskampanje våren 2012, for å rekruttere førskolelærere p.g.a. den store mangelen på førskolelærere i årene som kommer. Det regnes med et behov på ca. 6000 førskolelærere.

Det er et økende behov for nye førskolelærere i Norge. I strategiplan for Rekruttering av førskolelærere 2007-2011 (KD) vektlegges høyskolenes ansvar for å hindre frafall fra studiet, øke gjennomstrømmingen og gjennomføringsgraden. HiNT`s ledelse ønsker å sette søkelyset på dette for bl.a. å følge opp strategiplanenes anbefalinger. Dette er også i tråd med HiNT`s strategiplan og serviceerklæring for studenter.

"HiNT skal utvikle og implementere planer for rekruttering og kompetanseutvikling som reflekterer Høgskolens satsingsområder og bidrar til likestilling."

(Strategisk plan 2009-2012: 3)

Høsten 2011 ble ny modell for førskolelærerutdanning satt i verk ved HiNT. I denne sammenheng gjennomføres prosjektet "Ny førskolelærerutdanning" med 4 delprosjekt for å forbedre og fornye førskolelærerutdanningen. Delprosjektene er: 1) Ny modell for førskolelærerutdanningen, 2) Kompetanseutvikling og kvalifiseringsløp, 3) Teori og praksis 4) Studenter.

Målsetting for delprosjekt 4 er å rekruttere flere førskolelærerstudenter og øke gjennomføringsgraden. Vårt prosjekt om frafall i førskolelærerutdanningen er en del av prosjekt 4. Vi ønsker å se nærmere på problematikken rundt frafall og

gjennomstrømming. Dette arbeidet vil kunne føre til nye problemstillinger som kan være interessant å utforske nærmere som ledd i et større FoU arbeid.

Det er en del antagelser i samfunnet om hvorfor studenter avslutter utdanning som vi ønsker å gå nærmere inn på.

Handlingsplan for inkluderende læringsmiljø 2008-2011 ved Høgskolen i Nord-Trøndelag inneholder en plan for tilrettelegging for studenter med særskilte behov. Dette er en side ved frafallsproblematikken som vi ikke vil komme inn på i denne avgrensede undersøkelsen men som kan medvirke til frafall.

Formål

I dette notatet ønsker vi å sette søkelyset på frafall i førskolelærerutdanningen med opptak 2008 og 2010, for å få en bedre forståelse av frafallsproblematikken og foreslå tiltak for å hindre frafall. Utvalget er foretatt på bakgrunn av ønske fra HiNT`s ledelse om å undersøke disse kullene.

I vår undersøkelse av frafall tar vi utgangspunkt i følgende definisjon av frafall *"Ungdom som slutter i løpet av skoleåret eller læreperioden"*. (Baklien mfl. 2004).

I dette notatet velger vi å benevne studenter som har sluttet for sluttere.

Vi har stilt følgende spørsmål:

1. Hva er årsaken til at førskolelærerstudenter velger å avslutte utdanningen?
2. Hva kan HiNT bidra med for å hindre frafall og øke gjennomføringsgraden i førskolelærerutdanningen?

Framgangsmåte

Det er benyttet registreringsdata fra HiNT og NSD for to kull i førskolelærerutdanningen.

Denne undersøkelsen tar utgangspunkt i:

- Registerdata -statistikk for høyere utdanning, førskolelærerutdanning, NSD
- Registerdata fra HiNT`s statistikk for kull med oppstart 2008 og 2010

- Intervju/ telefonkontakt med studenter (kull 2010-13) som sluttet i løpet av første studieår studieåret 2010–2011

Tallmaterialet tar utgangspunkt i antall møtte studenter med oppgitt poengsum, registrert av opptakskontoret. Vi gjør oppmerksom på at det er usikkerhet knyttet til tallmaterialet fordi det ikke samsvarer med opptakskontorets registreringer, lærernes registreringer av oppmøte og HiNT`s innrapportering til NSD (Database for statistikk for høyere utdanning).

I kullet 2008-2011 er det i følge HiNT`s registreringsdata registrert 64 møtte. Det er ikke oppgitt opptakspoengsum for 7 av disse, og inkluderes derfor ikke i datamaterialet. Datamaterialet i denne undersøkelsen omfatter 57 studenter. 15 studenter sluttet (13 kvinner og 2 menn).

For kullet 2010-2013 er det i følge HiNT`s registreringsdata 59 møtte. Det er ikke oppgitt poengsum for 5 av disse, og de er dermed ikke tatt med i datamaterialet. Datamaterialet omfatter 54 studenter. 14 studenter har sluttet (6 kvinner og 5 menn).

Dette kullet ble organisert i grupper med en mentor (faglærer) 1. studieår. Mentors oppgave i denne sammenhengen var å gjennomføre en individuell samtale om studiesituasjonen pr. semester, samt veiledning i praksis. Organiseringen med mentor i førskolelærerutdanningen var et av tiltakene i forhold til tett oppfølging av studenter, j.fr. strategiplan for HiNT.

Hva sier tallene om studentenes alder, kjønn, inntakspoeng og prioritering ved søknad om opptak?

Tallene fremkommer i oversiktsdata ved hjelp av figurer som viser oversikt over antall studenter, gjennomsnittlig inntakspoeng og gjennomsnittlig alder. I tillegg kommenteres prioritet ved opptak totalt for de som har sluttet og de som har valgt å fortsette. Figurene viser også antall menn og kvinner i forhold til de ulike kategoriene.

Oversiktsdata over studenter opptatt 2008

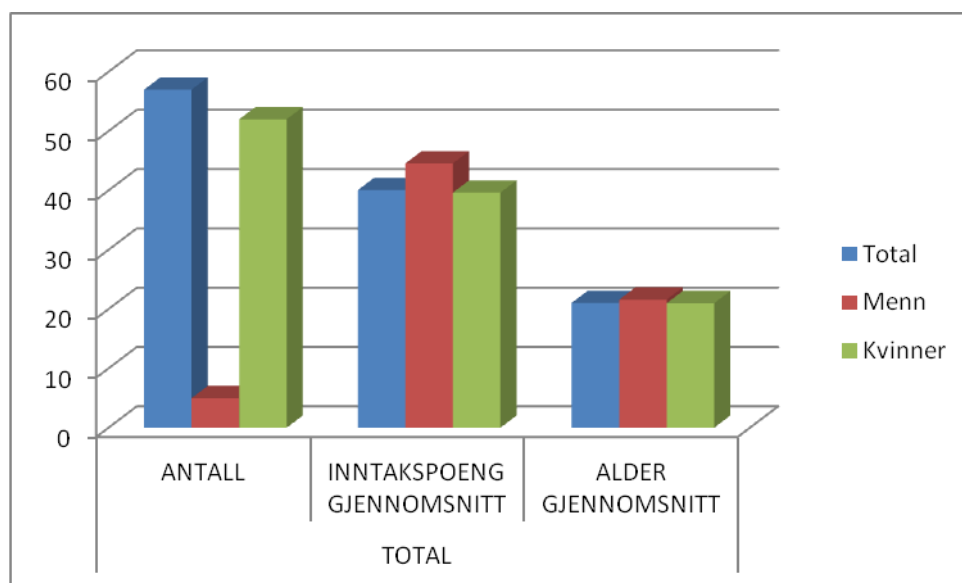

Fig. 1, antall studenter, inntakspoeng gjennomsnitt og alder gjennomsnitt

I 2008 ble det registrert poengsum for 57 studenter (5 menn og 52 kvinner). Gjennomsnittlig inntakspoeng 40,7. Av disse studentene var ingen tatt opp fra restetorget. Gjennomsnittlig alder på studentgruppa var 21,05 år.

43 studenter hadde valgt førskolelærerutdanninga som førsteprioritet.

Oversiktsdata over studenter opptatt 2010

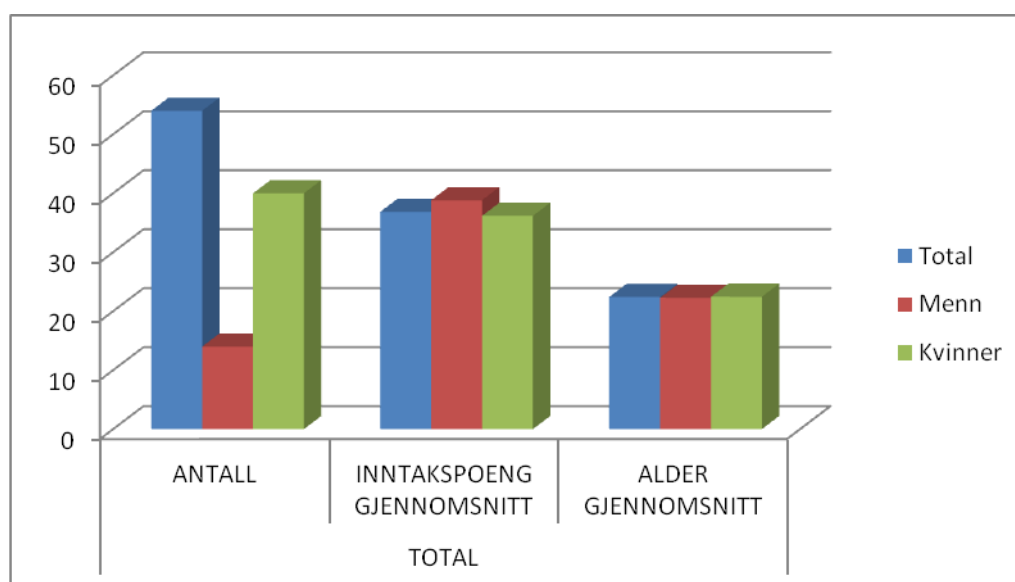

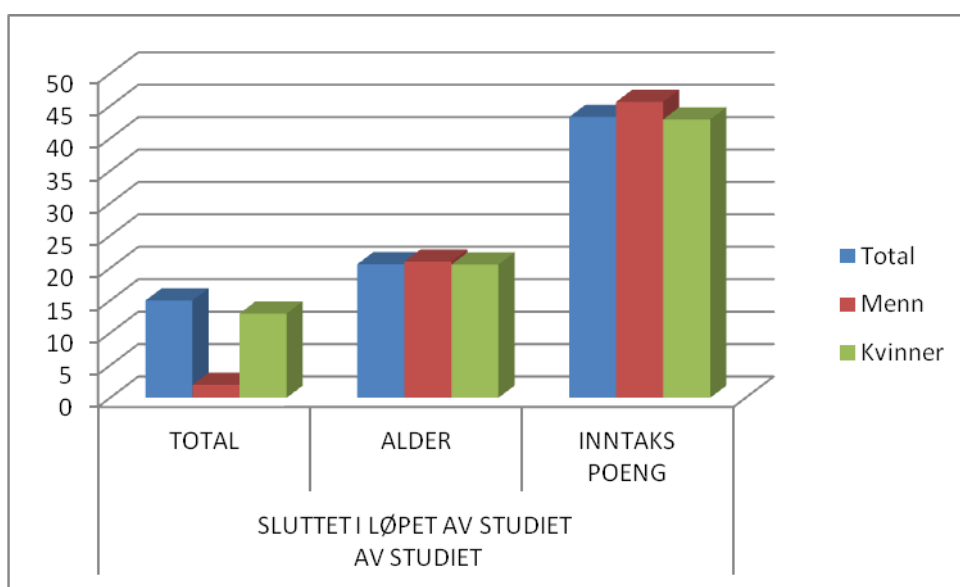
Fig. 2, antall studenter, inntakspoeng gjennomsnitt og alder gjennomsnitt

I 2010 ble det registrert poengsum for 54 studenter (14 menn og 40 kvinner). Gjennomsnittlig inntakspoeng 36,86. Gjennomsnittlig alder på studentgruppa var 22,41 år.

21 studenter ble tatt inn fra restetorget.

I begge kullene har mannlige studenter høyere inntakspoeng enn kvinnelige studenter. I 2008 var forskjellen 4,92 studiepoeng. I 2010 var forskjellen 2,65 studiepoeng. Det er kun en ubetydelig forskjell i alder for begge kullene.

Oversiktsdata over studenter som har sluttet 2008

Figur 3, sluttet

I kullet 2008 sluttet 15 studenter (13 kvinner og 2 menn). Gjennomsnittlig inntakspoeng var 43,30. Alderen var gjennomsnittlig 20,6 år.

13 av de som sluttet valgte førskolelærerutdanninga som 1. prioritet.

Oversiktsdata over studenter som sluttet kull 2010

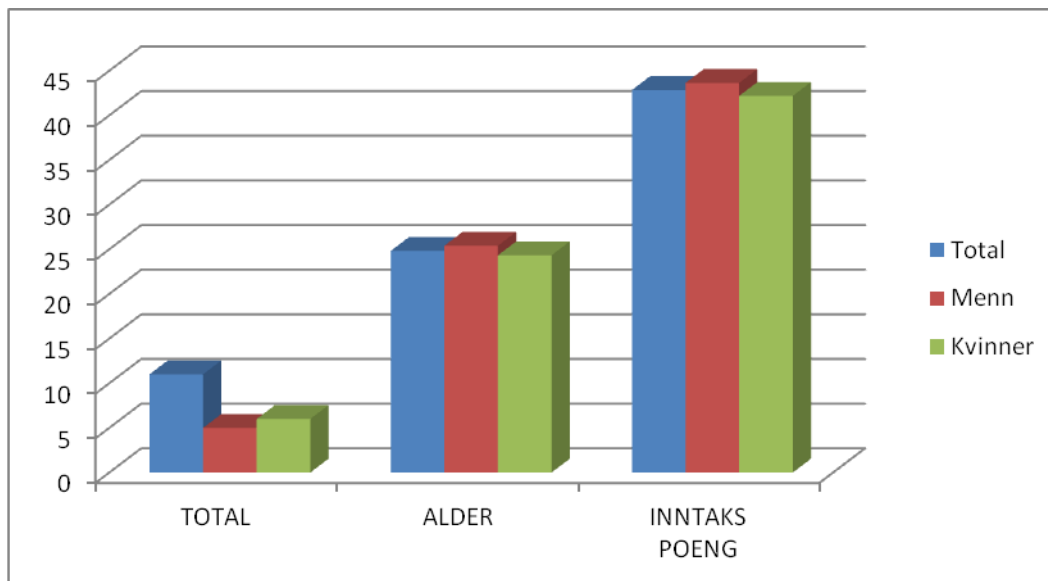

Fig. 4a, sluttet

I kullet 2010 sluttet 14 studenter, men inntakspoeng er kun tilgjengelig for 11 studenter (6 kvinner og 5 menn). Gjennomsnittlig inntakspoeng for disse 11 er 42,85 poeng. Av disse var 8 tatt opp på restetorget. 45,4 % av mannlige studenter og 54% av kvinnelige studenter har valgt å avbryte studiet.

5 av de som sluttet valgte førskolelærerutdanninga som 1. prioritet, mens 8 var tatt opp fra restetorget.

Statistikken viser liten forskjell i alder på de som har sluttet og de som har fortsatt. Både for kullet 2008 og 2010 har de som har sluttet høyere poengsum enn de som har fortsatt studiet. Av de som har sluttet i 2010 hadde alle bestått skriftlige eksamener.

Oversiktsdata over studenter som fortsetter/fullførte studiet 2008

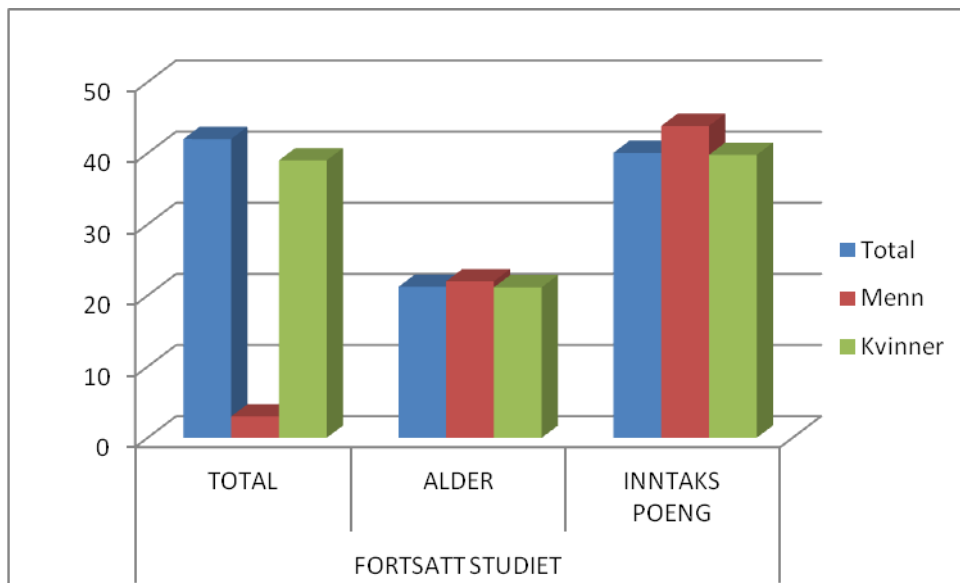

Fig. 5, fullført

I 2008 startet 57 studenter. 42 fullførte. Gjennomsnittlig alder 21,21 år. Av disse var 39 (92%) kvinner og 3 (8%) menn.

30 av 42 studenter som fullførte hadde valgt førskolelærerutdanninga som 1.prioritet.

Oversiktsdata over studenter som fortsetter/fullførte studiet 2010

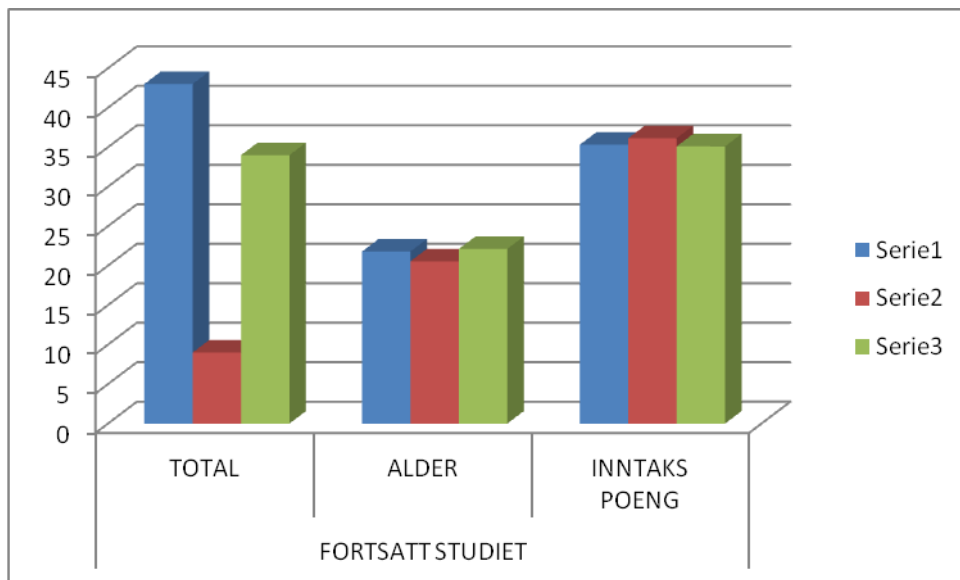

Fig. 6a, fortsetter studieåret 2011

I kullet 2010 fortsatte 43 av 54 studenter 2. studieår 2011-2012. Derav 34 kvinner og 9 menn. 60% av de mannlige studentene og 75% av de kvinnelige studentene valgte å fullføre.

24 av 43 studenter har valgt førskolelærerutdanninga som 1. prioritet, 13 er tatt opp fra restetorget. Av disse 13 valgte 8 å avbryte studiet.

Studentenes stemmer

Det ble gjennomført telefonintervju med studenter i kullet 2010-2013 som sluttet. Vi ønsket å finne mulige årsaker til at studentene valgte å avbryte førskolelærerutdanningen ved HiNT.

Det har vært direkte telefonkontakt med ni av fjorten studenter. Fem studenter er det ikke oppnådd telefonkontakt med etter gjentatte forsøk.

Eksempler fra studentenes svar:

- *"De har ingen teng med HiNT å gjørra. Det har bærre med mæ. Det e itj førskolelærer æ vil bli. Det ingen teng HiNT kan gjørra nå med".*
- *"Æ ble klar over at æ ikke va moden for høgskolestudiet ennå".*
- *"Jeg er usikker på framtida, kanskje kommer jeg tilbake".*
- *"Jeg ønsker å arbeide med eldre barn".*
- *"Vi har dyktige lærere og en flott høgskole".*
- *"Fornøyd med opplegget".*
- *"Levanger by er en kjedelig by. Jeg kommer fra en større by. Litt ensomt".*

Samtlige ni studenter svarte at de hadde valgt feil utdanning, og at det ikke var noe som HiNT kunne gjort annerledes i forhold til førskolelærerutdanningen, hverken organisering eller innhold.

Studentenes forklaringer på hvorfor de valgte å avbryte studiet går først og fremst på personlige forhold. Flere menn enn kvinner avsluttet studiet. Mennene hadde bedre inntakspoengsum enn kvinnene.

Organiseringen av studiet, praksisopplæringen eller yrkesmessige forhold nevnes ikke eller i liten grad.

Høy poengsum ved opptak og flest menn blant sluttere

Årsaker som ofte nevnes i frafallsdrøftinger på høgskoler og i samfunnet for øvrig er opptak via restetorg, lav alder, kjønn, lav poengsum ved opptak, tilfeldig valg, og stryk på eksamen.

Våre funn viser at det først og fremst er opplevd feilvalg som er årsaken til at studentene velger å avbryte studiet. Slutterne i kull 2010-13 hadde en gjennomsnittsalder på 24,8 år og en poengsum på 42,85 ved opptak. Hvis vi sammenligner kullet med opptak 2008 var gjennomsnittsalder på 20,6 år og en poengsum på 43,30 ved opptak. Her ser vi en forskjell spesielt i forhold til alder.

Gjennomsnittlig poengsum ved inntak viser en betydelig forskjell mellom de som fortsetter studiet og de som har sluttet. De som har sluttet har høyest poengsum ved opptak. Kullet 2008 er forskjellen på ca. 3 studiepoeng, mens for kullet 2010 er forskjellen på ca. 7 studiepoeng. 8 av de som sluttet i dette kullet var tatt opp fra restetorget. Allikevel har de som sluttet betydelig større gjennomsnittspoeng enn de som fortsetter. Ingen av disse har strøket til eksamen.

For de som sluttet i disse kullene var aldersforskjellen på ca. 4 år i gjennomsnitt, mens de som fullførte/fortsetter har en gjennomsnittsalder ved opptak på ca 21 år. Samtlige av de intervjuede studentene sier at det ikke er nødvendig med endringer i organisering og innhold i studiet. Det er først og fremst dem selv dette går på.

Sluttere har høyere poengsum enn gjennomsnittet ved opptak og det er flest menn.

HiNT – hva så?

Et sentralt spørsmål blir om HiNT skal sette i verk tiltak for å beholde studenter som møter opp på studiet?

Dersom studenter som er i tvil om yrkesvalget møter ved studiestart, kan en stille følgende spørsmål:

- Skal HiNT ha strategier for å beholde disse ved å gjøre studiet spennende og interessant?

- Skal Hint vektlegge god forhåndsinformasjon for å få de studentene som er motivert til førskolelærerutdanningen?
- Både og?

På bakgrunn av våre funn foreslås ulike tiltak i forhold til spørsmålene. Tiltakene vil være et ledd i forebygging av frafall og øke gjennomstrømming. Nærmere utdyping og drøfting av de enkelte tiltakene vil evt. følges opp gjennom et FoU prosjekt.

Vi foreslår vektlegging av tiltak før søknadsfrist, ved oppstarten og gjennomløpende spesielt første studieår. Det nevnes her ulike forslag til tiltak som kan være utgangspunkt for drøfting og tilhørende forskning:

- Før søknadsfrist:

Student for en dag, hospitering, rekrutteringsdag, stand på utdanningsmesser, ungdomsskoler og videregående skoler

- Ved oppstart 1. studieår:

Foredrag om en førskolelærers hverdag v/en praksislærer, motivasjon til studentdemokrati/ studentinnflytelse, fadderordning der 2. års studenter leder grupper av 1. års studenter i ulike aktiviteter.

- Etter 1. praksisperiode:

Mentorsamtaler om studiesituasjonen og forventinger. Mentorsamtalene dokumenteres, samt at studentenes synspunkter refereres tilbake til faglærergruppen/teamet.

- Arbeidskrav i forhold til yrkesrollen: refleksjonsnotat med forventinger og begrunnelse for valg av studiet, hvilken førskolelærer vil jeg bli – individuell skriftlig, observasjonsdag i praksisbarnehagen sammen med en 2. årsstudent.

Det er en forutsetning at tiltakene følges opp med en tidsplan og ansvarlige for iverksetting og oppfølging.

Disse forslagene til tiltak må sees i sammenheng med Ny modell for førskolelærerutdanning, ny nasjonal Rammeplan for førskolelærerutdanning (2013) og HiNT`s plandokumenter for øvrig.

Veiene videre

Sentrale spørsmål i denne undersøkelsen er hva årsaken til at førskolelærerstudenter velger å slutte i utdanningen og hva HiNT kan bidra med i forhold til rekruttering og gjennomstrømming i førskolelærerutdanningen. Vår undersøkelse omfatter årskull med opptak 2008 og 2010. Våre funn kan være et bidrag i drøfting av rekrutterings- og frafallsproblematikk.

Vår undersøkelse er begrenset, slik at det er nødvendig med forskning og oppfølging. Dette for å få en bedre forståelse og mer nyansert bilde i forhold til frafallsproblematikken. Frafallsproblematikk er en felles utfordring for profesjonsutdanningene ved høyskoler og universitet og som initierer en felles strategi for videre forskning og utvikling på området.

Litteratur

Baklien, B. C. Bratt og N. Gotaas (2004): *Satsing mot frafall i videregående opplæring. En evaluering*. NIBR- rapport 2004: 19

Database for statistikk om høgere utdanning (DHB). Hentet 29.08.11 fra <http://dbh.nsd.uib.no/>.

HiNT`s handlingsplan for inkluderende læringsmiljø 2008-2011.

HiNT`s registreringsstatistikk for førskolelærerutdanning for kull 2008 og 2010

Kunnskapsdepartementet: *Strategiplan for rekruttering av førskolelærere 2007-2011*.

Strategisk plan for HiNT 2009 – 2012

Virksomhetsplan for Ny FLU 2011-2013 (internt notat)

Østrem, S., red. (2009): *Allmennlærerutdanningen i Norge – rekruttering, seleksjon og frafall*. Rapporter fra Universitet i Stavanger. Nr. 19.

Figurliste

Figur 1, antall studenter, inntakspoeng gjennomsnitt og alder gjennomsnitt (2008)

Figur 2, antall studenter, inntakspoeng gjennomsnitt og alder gjennomsnitt (2010)

Figur 3, sluttet (2008)

Figur 4, sluttet (2010)

Figur 5, fullført (2008)

Figur 6, fullført (2010)